

Een maatschappelijk betrokken en betaalbaar museum voor Oosterhout

1. Korte terugblik: van bijzondere verzamelingen naar volwaardig museum

Het Speelgoed- en Carnavalsmuseum 'Op Stelten' is al circa 35 jaar een vaste waarde voor Oosterhout. Hier kun je zelf ervaren hoe speelgoed en het spelen zich in de loop van de tijd ontwikkeld heeft en beleef je op interactieve wijze meer dan 60 jaar Kaaiendonks carnaval.

In 2010 heeft het museum haar intrek genomen in de mooie meer dan 100 jaar oude monumentale Vincentiuschool, die daarmee weer een nieuwe passende invulling kreeg. Hierbinnen is op bijzondere en eigentijdse wijze een op beleving gericht museum tot stand gekomen. Inmiddels heeft het museum de officiële museumstatus en trekt vele bezoekers uit stad en regio, verblijfstoeristen en Museumkaarthouders uit heel Nederland.

2. Evaluatie museum: museum scoort goed

Conform de afspraken in het college-akkoord, is in 2016 het functioneren van het museum geëvalueerd door een extern bureau. Ook zelf hebben we een evaluatie uitgevoerd, verwoord in het boekje 'Speelgoed- en Carnavalsmuseum Op Stelten in de schijnwerpers'. Uit beide evaluaties komt naar voren dat het museum goed presteert en zich nog steeds door ontwikkelt. Kort samengevat:

- Het museum trekt jaarlijks een stijgend aantal bezoekers van ruim 9.500 in 2013 naar circa 13.000 in 2017. Meer dan de helft hiervan is (verblijfs-)toerist, waarmee een belangrijke bijdrage geleverd wordt aan de toeristische ambities van de stad en waarvan toeristische, horeca- en winkelondernemers in Oosterhout meeprofiteren;
- Het museum haalt een financiële dekkingsgraad van 75% hetgeen niet alleen hoog is in de museumwereld, maar ook afgezet tegen de andere culturele instellingen in Oosterhout die gemiddeld genomen veel sterker afhankelijk zijn van gemeentelijke exploitatiesubsidies;
- De speelgoedcollectie behoort tot de belangrijkste van Nederland. De carnavalscollectie presenteert een bijzonder stuk cultuurhistorisch DNA van Oosterhout. Samen een uniek geheel dat bijdraagt aan de positionering van de stad;
- Het museum heeft ook een belangrijke sociale, verbindende functie. Het museum draait 100% op vrijwilligers en geeft levendigheid aan de buurt. Voor veel mensen geeft het museum een belangrijke vorm van zingeving en meerdere mensen hebben vanuit het museum weer de stap naar betaald werk gezet;
- De educatieve waarde is groot. De programma's voor onder- en bovenbouw samen brachten in het afgelopen jaar circa 800 scholieren uit Oosterhout naar het museum. Ook hebben zo'n 30 studenten en scholieren hier een stageplek of snuffelstage gevonden;
- De belevingswaarde voor zieken, gehandicapten en ouderen is belangrijk. Zo'n 500 mensen uit o.a. verpleeghuizen en via Zonnebloem bezochten vorig jaar ons museum en haalden daar zichtbaar veel plezier uit. Dit aantal zal de komende jaren alleen maar toenemen.

3. Inspelen op vraag van de gemeente

Ondanks de goede score in de evaluatie, vindt de gemeente dat het museum teveel kost afgezet tegen de opbrengsten voor de stad. We zijn het met deze subjectieve mening uiteraard niet eens, mede omdat deze niet door cijfers wordt gestaafd. Toch hebben we de handschoen opgenomen en afgelopen half jaar intensief onderzocht waar het toch nog beter kan. Hiertoe hebben we een aantal interne brainstormsessies gehouden, een lange lijst van mogelijke maatregelen opgesteld, tal van doorrekeningen gemaakt en zijn de nodige gesprekken met de gemeente en externen gevoerd.

Dit alles heeft geresulteerd in een reeks van maatregelen/acties, die ertoe leiden dat kosten en opbrengsten nog meer met elkaar in balans komen dan nu al het geval is en het maatschappelijk rendement verder toeneemt.

Kort samengevat gaat het om maatregelen in de volgende richtingen (in de volgende paragrafen is een en ander nader toegelicht):

- Verdere verhoging ambitieniveau (zie 4.);
- Financiële dekkingsgraad naar 100% (zie 5.);
- Huisvestingskosten substantieel omlaag (zie 6.).

4. Ambities: betekenis en zichtbaarheid voor Oosterhout nog verder vergroten

We beginnen met het formuleren van een aantal nieuwe of uitbreiding van bestaande ambities voor de komende jaren:

- Uitbreiding van de educatieve projecten voor de basisscholen (Delta onderwijs) en het voortgezet onderwijs (o.a. Mgr. Frenckencollege) in samenwerking met Erfgoed Brabant en de Oosterhoutse cultuurcoaches;
- Maatschappelijke ambities, o.a. samenwerking met onderwijsinstellingen (stages en CKV) en project 'Op weg naar werk in Oosterhout' waarbij samengewerkt wordt met Theek5
- Uitstraling van het museum in fysieke zin vergroten. Hierbij past het aanhaken bij andere activiteiten in de directe omgeving zoals in het afgelopen jaar de 'Museumnacht' in het museumkwartier en de Biënnale in de Kloosterdriehoek, maar ook het organiseren van bijzondere expositie zoals Lego (lopend), 30 jaar jubileum Solexclub Solexo 1:70 uit Oosterhout en een grote zomerexpositie in 2018 over de Toverlantaarn met tal van (culturele) activiteiten;
- Bekendheid en zichtbaarheid langs digitale weg versterken. Hierin zijn de afgelopen maanden al flinke stappen gezet, hetgeen heeft geresulteerd in hoge scores op Facebook, Google reviews, Tripadvisor en Zoover. Via Google Adwords en 'links' met andere aanbieders wordt dit de komende tijd verder uitgebouwd en een blijvend aandachtspunt;
- Ontwikkelen kennis- en expertisecentrum over speelgoed waarbij kennis wordt gebundeld, meetings met experts georganiseerd worden en educatie en conservering nog meer aandacht krijgen. Hiermee hopen we een stuk cultureel erfgoed dat verloren dreigt te gaan te behouden en voor experts en het publiek op een professionele en aantrekkelijke manier te ontsluiten. Het gaat hierbij om een ambitie voor de langere termijn, die alleen gerealiseerd kan worden als de locatie duurzaam en voor langere tijd verzekerd is en middels aanvragen via landelijke culturele fondsen
- Meer aandacht voor het speelgoed van nu en van de toekomst door verbindingen te zoeken met de makers en ontwerpers van bijzonder en vernieuwend speelgoed. Een direct opvolgende stap hierin kan zijn de verkoop van dit speelgoed in onze museumwinkel

5. Verhoging inkomsten: financiële dekkingsgraad naar 100%

De dekkingsgraad van de exploitatie excl. huur/kosten voor het gebouw is nu circa 75%. De resterende 25% ofwel circa € 14.775 ontvangen we nu nog als exploitatiebijdrage van de gemeente. We verwachten dat we de door een samenhangend pakket van maatregelen per saldo een 100% dekkende exploitatie kunnen halen binnen nu en 3 jaar (2020). Deze bereiken we door:

- **Meer bezoek:** we verwachten de stijgende lijn vast te kunnen houden naar 15.000 bezoekers in 2020. Belangrijke instrumenten hierbij zijn de Museumkaart (die steeds meer bezoek genereert omdat inmiddels 1,3 mln mensen in bezit zijn van deze kaart en er ook mogelijkheden zijn om via de organisatie de marketing te verbeteren), extra openstelling op zondag ochtend (pilot loopt succesvol sinds enkele maanden en levert meer publiek op), implementatie Google AdWords en

andere digitale instrumenten (recent ingevoerd, zie verder onder 'Verhoging ambitieniveau) en bijzondere, grote exposities komende jaren (programmering loopt) zowel met lokale partners als meer specialistische elders in Nederland;

- **Hogere toegangsprijs in combinatie met meer bestedingen in horeca en winkel:** per 1 januari 2018 wordt de toegangsprijs verhoogd en worden slimme arrangementen aangeboden inclusief horeca. Ook zal op korte termijn het winkelassortiment worden aangepast;
- **Verhoging inkomsten uit fondsen en sponsoring;** momenteel onderzoeken we de mogelijkheden op dit vlak, waarbij wel aangetekend wordt dat veel stichtingen en verenigingen deze weg bewandelen nu in de afgelopen jaren overall fors wordt bezuinigd door gemeenten en Rijk. De meeste kansen zien we voor 'pakketten' waarbij we in ruil voor een sponsorbedrag of bijdrage een tegenprestatie aanbieden in de vorm van een bijzonder museumbezoek met een bijzondere programmatische omlijsting.

6. Kosten huisvesting: substantieel omlaag

Door een werkgroep vanuit het museum is naar de kosten van de huisvesting en het hiervan direct afgeleide huurniveau gekeken en zijn verscheidene gesprekken gevoerd met de afdeling 'Maatschappelijk vastgoed' van de gemeente Oosterhout.

Hieruit is gebleken dat de kosten van huisvesting substantieel omlaag kunnen. In de oorspronkelijke raming van de gemeente was voor de onderhoudskosten in het MJOP (Meerjarenonderhoudsplan) van de komende 10 jaar een bedrag van € 965.000 opgenomen. Dit bedrag was ook als zodanig verwoord in het evaluatierapport van het externe adviesbureau. Inmiddels is dit bedrag na overleg met de gemeente teruggebracht naar € 548.000. Hierbij dient nog aangetekend te worden dat het om een meerjarenraming gaat en dus in het geheel niet zeker is dat deze kosten ook daadwerkelijk besteed gaan worden. In ieder geval levert dit een besparing op t.o.v. van het oorspronkelijk bedrag van € 416.000, ofwel bijna 45% en jaarlijks bijna € 42.000.

De besparingen komen voort uit de nadere analyse van het MJOP, waaruit bleek dat een aantal posten te hoog geraamd waren en er ook de nodige doublures in de kostenraming zaten. Daarnaast kan worden geopteerd voor een andere BTW constructie, hetgeen een verdere besparing oplevert. De meest recente aanpassingen in de kostenramingen zijn pas recent binnen gekomen; hierbij bestaat de indruk dat er nog steeds posten te hoog zijn ingeschat. We zullen de nieuwste cijfers nog nader bestuderen en eventuele extra 'meevallers' nog melden. Tot slot zijn we graag bereid tot het meedenken over verdere optimalisering van de kosten in de komende jaren.

Door deze fors lager uitvallende kosten kan ook de kostendekkende huur en in evenredigheid de hieraan gekoppelde subsidie aanzienlijk omlaag, er zijn immers aanzienlijk minder kosten te dekken.

7. Afsluitend: nog meer (maatschappelijk) rendement voor minder geld

Kortom, wij bieden een hoger maatschappelijk rendement, een 100% financiële dekking van de exploitatie en substantieel lagere kosten voor huisvesting. Wij vragen een nieuw 'contract' waar we minimaal weer 5 jaar maar bij voorkeur 10 jaar mee verder kunnen. Hiermee kunnen we onze ambities waarmaken en blijft voor Oosterhout een unieke culturele speler behouden voor een breed spectrum van doelgroepen in de stad, vele duizenden toeristen per jaar en grote groepen Museumkaarthouders uit heel Nederland.

Oosterhout, 4 december 2017